

Komunikační přístupy ve školách pro SP

1 Orální metoda

Cílem je:

■ formovat mluvenou řeč na základě hmatu a zraku

■ aktivizovat zbytky sluchu

Zásady orální metody:

■ žákovi je exponováno slovo v mluvené a písemné podobě

■ nové slovo zapadá do kontextu navozené situace

■ podpora pomocí daktylních znaků

■ stálé vystavování dítěte mluvené řeči nejen ve školním prostředí

Důvody pro orální metodu:

■ snadnější interkulturní komunikace

■ snadnější proniknutí do kultury majoritní společnosti slyšících

■ tvrzení, že rozvoj myšlení je závislý na kvalitě mluvené řeči

Důsledky striktní orální metody:

■ nehomogenní komunita SP

■ zhoršení úrovně jazyka u SP ve všech jeho rovinách

■ SP dosahují mnohem menších výsledků zejména v oblasti, kde mluvený jazyk slouží jako jediný prostředek získávání informací

2 Totální komunikace

■ TK je filozofie určitého způsobu myšlení – *Roy Holcomb* (1968, USA)

■ TK je způsob komunikace - neslyšící

 i slyšící se chtějí vzájemně co nejlépe pochopit

■ TK je praktická metoda pro navázání komunikace s neslyšícími (neslyšící i slyšící použijí všechny dostupné prostředky k porozumění)

Prostředky dorozumívání v rámci TK:

■ pomocné artikulační znaky – vizuální kontakt

■ pantomima, mimika, dramatizace

■ prstová abeceda

■ mluvený jazyk – mluva, odezírání, čtení, psaní

■ posunkové systémy – všeobecně užívaná gesta, postoj těla

■ znakový jazyk, znakovaná čeština

Kritika TK (Pulda 1999):

- děti sledují jenom ruce – nenaučí se srozumitelně mluvit ani odezírat
- mnozí učitelé SP nedokáží současně mluvit a znakovat
- je zanedbána raná sluchově – řečová výchova
- zisk ze slyšení se ztrácí, připojí-li se posunky

3 Bilingvální výchova

- komunikace sluchově postižených, kdy je přenos informací ve dvou jazykových kódech (znakový jazyk neslyšících a mluvený, orální většinový jazyk)
- komunikace mezi neslyšícími vzájemně a mezi neslyšícími a slyšícími

■ **Bilingvismus simultánní:** Jedinec se oba jazyky učí současně (ve stejnou dobu).

■ **Bilingvismus sekvenční:** Jedinec se učí druhý jazyk až ve chvíli, kdy první jazyk už ovládá.

Systém bilingvální komunikace (Krauhlová - Žatková)

- mluvenou řeč nelze zvládnout bez současného vyučování ZJ
- jenom ZJ zajišťuje přirozené podmínky jazykového vývoje
- užívání ZJ neomezuje potřebu neslyšícího dítěte dorozumívat se
- cíl bilingválního vyučování neslyšících dětí je normální jazykový vývoj v atmosféře porozumění a úspěchu

Výhody bilingválního vzdělávání:

- větší vědomí arbitrárnosti jazyka (vztahy mezi slovy a jejich významy)
- rychlejší oddělení významu od formy
- větší schopnost kreativního myšlení
- větší kognitivní a jazyková variabilita
- větší schopnost při tvoření představ

(Jabůrek 1998, s. 8)

Podmínky pro realizaci bilingválního přístupu (Domancová)

- realizace výzkumu teorie ZJ a tvorba metodik aplikace ZJ v procesu výchovy a vzdělávání neslyšících
- přirozené akceptování společenství SP a jejich jazyka
- akceptování bilingválního přístupu ze strany rodičů
- příprava pedagogických pracovníků – SP učitel - kvalitním jazykovým vzorem, plní sociálně-kulturní a psycho-emocionální identifikační funkci, je důvěrníkem dětí a usnadňuje jim vyrovnat se s postižením a přizpůsobit se životu menšiny ve většinové společnosti (Chlumecká)

- nové kurikulum
- zabezpečení přirozeného kontaktu mezi neslyšícími a slyšícími osobami
- víra v úspěch bilingválního vzdělávání

Doporučená literatura:

- JABŮREK, J. *Bilingvální vzdělávání neslyšících*. Praha: Septima, 1998
- KRAHULCOVÁ, B. *Komunikace sluchově postižených*. Praha: Karolinum, 2002
- PULDA, M. *Surdopedie se zaměřením na raný a předškolní věk*. Brno: MU, 1994
- PULDA, M. *Včasná sluchově řečová výchova malých sluchově postižených dětí*. Brno: MU, 2002
- EVANS, L. *Totální komunikace, struktura a strategie*. 1. vydání, Hradec Králové : Pedagogické centrum, 2001, s. 89. ISBN 80-238-7915-4.